

KARÁCSONY ÁGNES

„KINCSEINK NEMCSAK A GYŰJTEMÉNYEK, HANEM A KUTATÓK IS”
BESZÉLGETÉS KECSKEMÉTI TIBORRAL,
A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS MUZEOLÓGIA DOYENJÉVEL

TGeológusként nemzetközileg elismert tudós Kecskeméti Tibor. Muzeológusként pedig őhöz köthetik a magyar természettudományi múzeumi szakfelügyeleti rendszer korszerűsítése, fejlesztése. Tizenhárom évig volt főigazgatóhelyettese a Magyar Természettudományi Múzeumnak. Két cikluson át vezette természettudományos szakemberként az Országos Múzeumi Tanácsot. 89 éves, a memóriája remek, s még ma is tanítja a természettudományos muzeológia alapjait az ELTE BTK-n. Megtiszteltetés volt vele beszélgetni, őt hallgatni.

MC: *Még csak két éve volt munkatársa a Természettudományi Múzeumnak, amikor az Ásvány- és Őslénytár gyűjteményeinek nyolcvan százaléka megsemmisült. Az '56-os forradalom alatt lángba borult a Nemzeti Múzeum is, ott működtek akkor a természettudományi táruk. Tűzbe veszttek világhírű kollekciók. Porig égett például a híres Afrika-kiállítás is huszonnyolc kitömött nagyvaddal, amelyek Kittenberger Kálmántól kerültek az intézménybe. Odalett Kossuth Lajos tengeri pliocén csiga- és kagylógyűjteménye is, amelynek darabjait a torinói száműzetése idején szerezte be, s ő maga címkézte fel őket. A világ akkori harmadik legértékesebb ásványgyűjteménye szintén elporladt. Hosszan sorolhatnánk még a számos őshüllőleletet, ősmadarat, őslajhárt, ősmárványost, az ötszáz ezer puhatestűt, a több száz ezer rovar: mind elégtek. Egyáltalán: lehetett valamit pótolni? Vagy onnantól új alapokra kellett helyezni a gyűjteményt?*

T Leginkább a pótolhatatlan anyag pusztult el – egy példányos darabok, leletek. A gyűjteménynek mintegy húsz százaléka maradt meg, arra alapoztuk munkánkat és a további gyűjtéseket. Akkoriban többen is voltunk fiatalok a geotárakban. Az Őslénytár főnöke, Csepregyhyné Meznerics Ilona – nagy tekintély volt a szakmában – buzdított minket: menjünk ki terepre, végezzünk hézagpótló gyűjtéseket. Ahol lehetett, gyűjtöttünk is. Sajnos az idők során számos korábbi híres lelőhely megsemmisült vagy beépítették azokat, így a gyűjtés eléggé korlátozott volt. Főnöknőnk ezért segélykérő felhívást fogalmazott meg, amelyet elküldtünk hetven-nyolcvan külföldi geológiai intézménynek. Emlékszem, még én gyűjtöttem ki a címeiket az alattunk lévő Országos Széchényi Könyvtárban, a kölcsönkapcsolati jegyzékből. Leírtuk a súlyos helyzetünket, s megkérdeztük az intézeteket, tudnak-e segíteni.

MC: *Tudtak?*

¶ Ömlött az anyag. Sok mindent sikerült nemzetközi segítséggel pótolnunk. A tűzvész előtt külön-külön 130 ezres volt az ásványtani és az őslénytani gyűjteményünk. Ennek maradt meg az a bizonyos húsz százaléka. Aztán két évtized alatt 70 és 90 ezresre növekedtek ezek a kollekcióink. Nemes gesztusokat tapasztaltunk. Például a Francia Földtani Társulat az 1800-as évekbeli intézeti folyóirat-sorozatainak bekötött példányait küldte el. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája földtörténeti ókori anyagából juttatott el bőséges anyagot. Hamarosan viszonylag gazdag, kutatásra és kiállításra egyaránt jól használható gyűjteményeink lettek. A további gyarapodással mára olyan szintet ért el anyagaink értéke és mennyisége, hogy Európában az első tíz természettudományi múzeum között vagyunk. Azért kérem figyelembe venni, hogy példáimban elsősorban a geológia szerepel, hiszen geológus vagyok, bár biológus végzettségem is van.

MC: *Azt a bizonyos ásványgyűjteményt, amely tényleg világhíres volt, Festetics Julianna, a múzeumalapító Széchényi Ferenc felesége alapozta meg. Ilyen adományokból formálódott a 19. század elején a Természettudományi Múzeum?*

¶ A Nemzeti Múzeummal együtt jött létre 1802-ben. Egy 1808-as törvénycikk alapján lett Magyar Nemzeti Múzeum az intézmény neve. Alapító tárai közt volt a „Természetiek és Kézműtaniak Tára”. Amikor gróf Széchényi Ferenc a család tulajdonából iratokat, okleveleket, diplomákat, térképeket, könyveket, érmeket és egyéb régiségeket a múzeumnak ajándékozott, követte ebben felesége, gróf Festetics Julianna. A passzióból gyűjtött ásványait adományozta a múzeumnak – valóban megalapítva ezzel az ásványtárat. 1812-ben már nyilvános kiállítása is volt a Nemzeti Múzeumnak: keddenként és csütörtökönként lehetett megtekinteni a „természetiek tára” anyagát. Ebbe a gyűjteménybe két évtized alatt mintegy 20 ezer tárgy került, ami óriási mennyiség volt. Kezelését az 1820-as években már önálló múzeumőr látta el. A gyarapodáshoz hozzájárult a reformkor, hiszen a reformszellem, a nemzeti mozgalmak kiemelték a nemzeti intézmények szerepét. Magyarország területéről már nem kellett minden értéket átadni a bécsi múzeumnak.

MC: *Szerveztek akkor gyűjtéseket is?*

¶ Igen. A Nemzeti Múzeum igazgatósága felhívást tett közzé: ha valaki a telkén valamilyen muzeológiai érték tárgyra bukkan, „szíveskedjék” azt behozni

a múzeumba. Inkább az iskolázottabb és tehetősebb emberek, főként a földbirtokosok szolgáltatták be leleteiket.

MC: *Vegyesen mindenfélé?*

¶ Eléggé vegyesen. De van, amit külön ki kell emelni. Tiszaroff mellett Taskonypusztán volt a gróf Szapáry család birtoka. Földjükön mamutcsontokat mosott ki a Tisza. A leltárkönyv szerint gróf Szapáry Péter „kocsiderékszámra” küldte be a múzeumba az ősmaradványokat. Vagy említhetnénk akár József nádort is, aki nemcsak a főváros fejlesztéséhez járult hozzá, de sokat tett a magyar tudományért és múzeumügyért is. Ő vette meg a múzeum számára Kitaibel Pál Európa-hírű növénygyűjteményét is.

MC: *Merthogy mindig voltak, akik gyűjtögettek...*

Pontosan, úgyhogy rendre felajánlásokkal is bővült a természettudományi gyűjtemény. Például Koy Tóbiás magyar udvari kamarai pénztárnok szenvedélyes rovarász volt, és felkínálta a múzeumnak a főként lepkékből álló rovargyűjteményét, amely ma is vizsgálható. A további gyarapodás az 1821-től vezetett, legrégibb fennmaradt leltárkönyvből követhető. Az adományozók közül kiemelkedik a természetbúvárrá vált Semsey Andor nagybirtokos. Nem volt örököse. A negyvenezer holdas földbirtokának jövedelméből komoly összeget fordított az Ásvány- és Őslénytár gazdagítására. Leltári bejegyzések alapján Papp Gábor mineralógus kollégámmal kiszámítottuk: csak ezen geotárak gyarapítására – 1870-től az első világháborúig – tízmillió eurónak megfelelő összeget költött Semsey.

MC: *Ő például honnan tudta, mit érdemes megvásárolnia a gyűjtemény számára?*

¶ A természettudományos gyűjtéshez előtanulmányok kellek. Semsey beleás-ta magát amatőrként az ásványtanba. Engedélyt kért Krenner Józseftől, az ásványtár professzorától, aki egyben a múzeum ásványtárát vezette, hogy járhas-son az egyetemi óráira. Barátságba kerültek. Semsey Andornak Krenner mondta meg mindig, mit érdemes megvennie a múzeum számára, s milyen természet-tudományi kutatást támogathatna. Semsey finanszírozta például Eötvös Loránd torziósinga-kísérleteit. Mecenatúrája révén gyönyörű ásványok, kapitális kris-tályok, páratlan őslénytani leletek kerültek hozzánk: a brazíliai hatalmas ametiszt kristálycsoport, vagy a svájci lelőhelyű, 133,5 kilogramm, egyetlen füstkvarc

Készülő diorámák a régi múzeumban
Magyar Természettudományi Múzeum

Az egykori ásványtani terem részlete
Magyar Természettudományi Múzeum

kristály párját ritkítja. Abban az időben a Magyar Nemzeti Múzeum Ásványtára mennyiségét tekintve Európa második, értékére nézve a harmadik gyűjteménye volt. A 19. század közepéig inkább csak a Semseyhez hasonló „megszállott” gyűjtők, többnyire iskolamesterek, orvosok, gyógyszerészek, bányászok, papok és különösen jogászok gyarapították a természettudományi gyűjteményeket. A jogáspályát hagyta el a természettudományos szakmáért a Kubinyi testvérpár is, Ferenc és öccse, Ágoston. Utóbbi a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója volt 1843 és 1869 között. Őt Pulszky Ferenc váltotta, aki szintén jogászként kezdte. Országgyűlési képviselő is volt. A parlament alsóháza akkor a múzeum szomszédságában, a mai Olasz Kulturális Intézet épületében ülésezett. A múzeum dísztermében pedig a főrendi ház. Pulszky körbevitte képviselőtársait a Nemzeti Múzeumban, hogy lássák, milyen zsúfolt. Kérte őket, támogassák, hogy a természettudományi részleg új helyre költözzön. Elérte, hogy határozat szülessen: önálló természettudományi múzeumot kell építeni. Ez 1878-ban történt.

MC: *Azóta sem építettek föl új természettudományi múzeumot.*

Nem. Egyébként már akkor sem fért el a természettudományi részleg a Nemzeti Múzeumban, amikor 1846-ban átadták az épületét.

MC: *Sokszor megígérték a szakmának, hogy lesz új, különálló természettudományi múzeum?*

¶ Jó párszor. Az első világháború után a Vérmezőt nézték ki helyszínéül. A második világháború után, 1954-ben – akkor már a múzeumban dolgoztam – komplex program indult annak kapcsán, hogy a hűvösvölgyi Vadaskertben kell kialakítani természettudományi parkot benne a múzeummal, az Állat- és Növénykerttel. Együtt élők és holtak. Pénz híján nem lett belőle semmi. Kaszab Zoltán főigazgatósa idején, 1970-ben a Fehér útra, a mai Árkád áruház mögé kellett megterveznünk az új természettudományi múzeumot. Még azt is kidolgoztatták velünk, hol legyenek a konnektorok. Aztán ezt is levették napirendről.

MC: *Végül csak 1994-ben döntöttek arról: a Ludovika épületegyüttesében kell elhelyezni a Magyar Természettudományi Múzeumot a hatalmas, csaknem tízmilliós gyűjteményeivel...*

¶ Amire 10,5 milliárd forintot költöttek. De ez sem új épület volt, s csak részben valósult meg a gyűjtemények egy helyre költöztetése.

Ásványgyűjtemény még a Nemzeti Múzeumban
Magyar Természettudományi Múzeum

A további gyarapodással mára olyan szintet ért el anyagaink értéke és mennyisége, hogy Európában az első tíz természettudományi múzeum között vagyunk.

MC: Most arról hallani: Debrecenben építenének föl egy új természettudományi múzeumot.

¶ Nem tudok erről nyilatkozni, nem ismerem a részleteit, hiszen nem vagyok már aktív munkatárs ott. De a szakmában mindenkitől azt hallom: nem lehet belemenni abba, hogy továbbra is egymástól távol eső épületekben legyen a Természettudományi Múzeum. Egy épületben kell elhelyezni a gyűjteményeit. Az lenne az egyetlen jó megoldás, ha új épületet kapna – valahol Budapesten, az alapítási helyén.

MC: Kicsit térjünk még vissza az ötvenes évekhez, amikor a múzeumi pályája indult. Akkor kezdett geológusként ősi egysejtűekkel foglalkozni. Kutatásaival nemzetközileg is elismert tudóssá vált.

¶ Inkább kutatónak mondanám magam. A tudomány szerény dolgozójának.

MC: De miért pont ezeket az egysejtűeket kutatta?

¶ A Természettudományi Múzeum sajátos igénye a muzeológusaival szemben, hogy mindenkinek vállalnia kell egy kutatási témát. A muzeológusnak az „egyik életét” a témája kutatásának, a „másik életét” a gyűjteményének kell ajánlania. Amikor 1954-ben átkerültem a Magyar Állami Földtani Intézetből a Természettudományi Múzeum Föld- és Őslénytárába, főnököm, a már említett Csepregyhényé Meznerics Ilona elvitt az egyetem két iskolateremtő professzorához. A geológus Vadász Elemér – akit szakmai zsargonban „geocézárnak” hívtak – azt tanácsolta: olyan őslénytani témát válasszak, amely magyar vonatkozású, komoly kutatási előzményei is vannak, de épp nincs rá megfelelő szakember. A paleontológus Telegdi-Roth Károly professzor pedig olyan témát javasolt, amelynek gyakorlati haszna is van. Ilyenek például a nummuliteszek, amelyeknek a hazai barnakőszén-kutatásokban jelentős a szerepük. Így lettem a nummuliteszek kutatója, amelyeket – érmealakjuk s a legendáriumokban Szent László csodatétele miatt – Szent László-pénzeknek is neveznek.

MC: Ezek a 40-50 millió éves óriási eukarióta egysejtűek megkövesedett maradványai...

- ¶ És azt is tudja, hogy a 19. század második felében a magyar Hantken Miksa bányageológus világhírré emelte ezt a kutatási ágat?

MC: *Nem.*

- ¶ Hantken halála után teljesen abbamaradtak a hazai őslénytan ez irányú kutatásai. Csak az első világháború után indultak újra: amikor az ország elveszítette ásványi kincseinek 80-90 százalékát, az energiahordozó szén szerepe fölértékelődött. Gyakorlati haszna miatt a nummuliteszek kutatása megint csak fontos lett, és a szintén bányageológus Rozlozsnik Pál vizsgálatai ismét nemzetközi szintre emelték ezen őslények kutatását.

MC: *De mi közülük a nummuliteszeknek a szénhez?*

- ¶ Olyan rétegekben találhatóak, amelyek alatt a Dunántúli-középhegységben barnakőszén- vagy bauxit-, vagy mangántelepek vannak. Van, ahol barnakőszén és bauxit együtt.

MC: *Tehát tudományos alapokat adott a kutatás arra, a bányászoknak hol kell fúrniuk?*

- ¶ Így van. A különböző nummuliteszes rétegek szabályszerűen rakódnak egymásra, és telepük fontos támpont az említett ásványi nyersanyagok kutatásához. Pont akkor kezdtem velük foglalkozni, amikor a „vas és acél országa” akartunk lenni. Az volt a célom és a feladatom, hogy kikutassam, a barnakőszén melyik díszítésű nummuliteszekkel jellemzett réteghez van legközelebb. Kopek Gábor kiváló geológus barátomnak – akit még a Földtani Intézetből ismertem – a bakoynyi eocén képződmények földtani térképezése volt a feladata. Ő megkért, segítsék meghatározni a munkájához szükséges nummuliteszeket, hogy őslénytanilag megfelelően alá legyen támasztva földtani térképezése. A terepen gyűjtött és a Kopek barátom által átadott nagy mennyiségű minta mikroszkópos vizsgálata alapján megállapítottam: négy különböző fajokkal jellemzett „rétegszint” követi egymást a szén fölött. Ha a fúrások el akarnak jutni a szénhez, nem mindegy, hány ilyen szintet kell átfúrniuk a nemegyszer 60-80, sőt egyes esetekben 100-150 méter vastag rétegekből, amelyek a produktivitás szempontjából „meddő”. A nummuliteszes rétegek felszíni előfordulása alapján meg tudtam nekik jelölni azokat a helyeket, ahol a fúrással a legközelebb kerülnek a szénhez. Munkámat jól hasznosították a bányászatban. A Dorogi Szénbányáknak évekig voltam konzulense. Megesett, hogy teherautószámra hozták vizsgálatra hozzám

Kiállítási anyag a volt preparatóriumban
Magyar Természettudományi Múzeum

a mintákat. S mivel a vállalatoknak, bányáknak nem volt szükségük a mintákra, azokat mind a múzeumnak ajándékozták. Így jött létre nálunk Európa egyik leggazdagabb nummuliteszgyűjteménye. A nummuliteszek rétegtani vizsgálatainak még számos öskörnyezeti, ősföldrajzi, evolúciós, élettani aspektusa is van, úgyhogy a velük való foglalkozás életprogramommá vált.

MC: *A természettudományi muzeológiát is életprogramnak tekintí?*

¶ Igen. Tulajdonképpen váratlanul indult az egész: 1975-ben a minisztérium megbízott a vidéki természettudományi gyűjtemények szakmai felügyeletével. Elsőre nem igazán lelkesedtem. Szeretek kutatni, és az új megbízás éppen attól vont el időt. Amikor a múzeumok fenntartása a megyékhez került, ott nem voltak muzeológiához értő szakemberek. Ezért az 1963-as múzeumi törvény létrehozott egy szakmai felügyeletet, amelyet a szakma szerinti országos múzeumra, a mi esetünkben a Természettudományi Múzeumra bízott. Kezdetben három megyém volt. Később vezető szakfelügyelőként az egész országra kiterjedt a hatásköröm. Félévente kellett felkeresnem a múzeumokat és foglalkoznom az ottani szakmai ügyekkel, gyűjteményekkel. Idővel megszerettem az egészet.

MC: *Mitől változott meg a véleménye?*

¶ Rájöttem, mennyi tudományos és múzeumi érték van a vidéki gyűjteményekben. Közülük az elsők egy-két gyűjtő ambíciójából, tudomány- és természetszeretetéből jöttek létre. Ezek főként erdészek, bányászok, tanárok, mezőgazdászok, orvosok, gyógyszerészek, papok voltak, akik a gyűjtött tárgyaikat beadták a helyi múzeumnak. Láttam azt is: nincs elég szakember a gyűjteményekhez. A hatvanas években a 19 megye 29 természettudományi gyűjteményében csupán 17 muzeológus és preparátor dolgozott. Akkor eszméltem rá: a szakfelügyelet sokkal fontosabb feladat, mint elsőre gondoltam. A vidéki gyűjteményeket kezelni kell, anyagaikat kiállítani. Szakemberek kellene oda. Kovács István vezető szakfelügyelőm azzal buzdított: dolgozzunk csak, a munkánk be fog érni.

MC: *És beért?*

¶ A nyolcvanas évek elejére-közepére ért be igazán. A vidéki múzeumi hálózat addigra megerősödött, anyagi helyzete jelentősen javult, státusok létesültek, raktárak épültek, tartalmas és érdekes kiállítások nyíltak. Közben tanulmányozni kezdtem, mindez hogyan van külföldön. Minél többet foglalkoztam a témával,

Dioráma
Magyar Természettudományi Múzeum

Preparálás a diorámához
Magyar Természettudományi Múzeum

annál inkább megkedveltem. Tapasztaltam azt is: az ország különféle helyein a kollégák nem ismerték egymást, de sokszor még egymás munkáját sem. Ezért 1983-ban találkozót szerveztünk számukra Miskolcon. Kiválasztottunk egy olyan témát, amely minden szakembert érdekelt, és arról vitatkoztunk. Akkorra volt a siker, hogy utána vándor jelleggel minden évben megrendeztük a találkozót, tavaly volt a 35. Sátoraljaújhelyen. A témák aktualitására is ügyeltünk. A számítógépes nyilvántartás bevezetését mi vetettük fel elsőként a múzeumi területen. Egyébként nem szeretem a „szakfelügyelet” kifejezést, persze elfogadom, de én nem a felügyeletnek, inkább a tanácsadásnak, informálásnak, koordinálásnak és az integrálásnak a szerepét tartom fontosnak. Erre alkottam is betűszót: „TIKI”. Tanácsadást, információt, kommunikációt, integrációt jelentett a szakfelügyeleti munkámban.

MC: Létrejött tehát a természettudományi gyűjtemények hálózata. De akadnak, akik ma úgy vélik: a vidéki természettudományos tárákat is be kellene olvasztani egyetlen mamutintézménybe. Az efféle centralizálás nem időszerűtlen?

¶ De, és én nem tartanám helyesnek. A vidéki természettudományos múzeumi hálózat országosan, sőt egyes vonatkozásban nemzetközi mércével is jelentős. Ezek a mi igazi kincseink – a kutatóink mellett. Miért kellene például a Kaposvár környéki gyönyörű természeti környezetből származó leleteket Budapestre hozni? Annak ott a helye, abban a miliőben, amelyben megtalálták. Megtartanám a jelenlegi gyakorlatot, hiszen ezzel erősödik a vidéki gyűjtemények szerepe, fontossága és értéke. A Magyar Természettudományi Múzeumnak csak az anyaintézmény szerepet kellene vállalnia, s a vidéki gyűjtemény legyen a leányintézmény, a filia, minden szigorú szervezeti keret nélkül. Ennek kiegészítő kölcsönhatáson kell alapulnia. Ugyanis a múzeumunkban sincs minden gyűjteményi csoportra specialista, ilyen esetben segít nekünk a vidéki szakember. S megesik, hogy egyes vidéki múzeumok gyűjteménye gazdagabb a miénknél. Többségük több mint száz éven át gyűjtött anyagokkal rendelkezik. Azokban tükröződik a gyűjtőterület élővilágának fejlődése. Például a pécsi Janus Pannonius Múzeum őrzi a hosszú életű Horváth Adolf Olivér ciszterci tanár Pécs környékéről gyűjtött hatalmas botanikai anyagát. Az ezekből kivonható

De a szakmában mindenkitől azt hallom: nem lehet belemenni abba, hogy továbbra is egymástól távol eső épületekben legyen a Természettudományi Múzeum.

információkat nagyszerűen tudják használni a nemzeti parkok a gyakorlati célokat szolgáló hatástanulmányaikhoz.

MC: *A nemzeti parkok részei a természettudományi muzeológiának?*

¶ Intenzív kapcsolatban vagyunk. A múzeumok részvétele elengedhetetlen a nemzeti parkok kutatásában – részben épp a hatástanulmányok miatt. Itt szinte monopolhelyzetben vannak a múzeumok, hiszen a nemzeti parkoknak nincs gyűjteményük. Persze egy nemzeti park is tud látogatóközpontot létesíteni, bemutatóórát tartani, ami fontos és hasznos is. A múzeumok gyűjtenek, hogy a minket körülvevő élő és élettelen természeti tárgyainkból minél teljesebb anyaggal rendelkezünk, minél teljesebben közelítsük meg gyűjteményeinkkel a körülöttünk lévő természet mérhetetlen gazdagságát.

MC: *Látva a környezet rombolását, lassan már csak a múzeumok őrzik nekünk a természetet.*

¶ Kétségtelen: a természettudományos gyűjtemény akkor is meglesz, ha történetesen csak egy szűk szakembergárda használja. De fő szerepe van abban is, hogy az egyre nagyobb mértékben pusztuló, illetve kiháló fajok legalább a múzeumokban ott legyenek. Főnököm azt mondta 1954-ben: „a múzeum az örökkévalóság számára gyűjt”, tehát így tekintsem a gyűjtést és a gyűjteményi munkát. Ugyanakkor a múzeum az iskolán kívüli ismeretterjesztés egyik leghatékonyabb helye is, és ebben a természettudományi szakág tudja a legattraktívabb helyzeteket bemutatni. Csakhogy az egyes folyamatok, például kőszén- vagy kőolajképződés, az egyes fázisok megjelenítése nagyon költséges ábrákat, interaktív eszközöket igényel. Vagy egy dioráma berendezése nemcsak sokba kerül, de rengeteg előmunkálat kell hozzá – állatok preparálása, a megfelelő természeti környezet imitálása, satöbbi –, ezért időigényes is. Így csak sok-sok év múltán újulnak meg az állandó kiállításaink. Pedig a tudomány gyors fejlődése megkívánná a tárlatok gyakori cseréjét. Úgyhogy a természettudományi múzeumok ismeretterjesztő munkájában maradnak az olcsóbb időszaki és a „költséghatékony” vándorkiállítások, előadások, múzeumi órák és az írásos ismeretterjesztés. Egyébként a fiatalság megnyerésére egy nagyszerű kezdeményezés jött létre. A Magyarhoni Földtan Társulat – elnézést, hogy a példa megint geológiai – a múzeumunkban *Földtudományos forgatag* néven novemberenként huszonöt-harminc intézménnyel, múzeumokkal, intézetekkel, egyetemekkel, nemzeti parkokkal, újabban szakvállalatokkal rendkívül népszerű „sokadalmat” rendez.

Az '56-os forradalom alatt lángba borult a Nemzeti Múzeum, megsemmisült a természettudományi gyűjtemény nagy része
Magyar Természettudományi Múzeum

Egy hétvégén több mint ezren jönnek gyerekek, fiatalok. Akkor jelentik be, melyik lelet nyerte az Év ásványa, az Év ősmaradványa és az Év ásványi nyersanyaga címet. Nagy öröömre 2016-ban a nummuliteszek lettek az Év ősmaradványa.

MC: *És ezzel legyőztek egy komlói magvaspáfrányt és a kavicsfogú álteknőst...*

¶ Igen, a rendkívüliség mindig érdekli az embereket. A szépség is, na meg a méret is, akár kicsi, akár óriás...

MC: *A természettudományos gondolkodás, a taxonómia, rendszertan milyen hatással van magára a muzeológiai gondolkodásra? Például említette, hogy elsőként javasolták a számítógépes feldolgozást.*

¶ 2012-ig voltam múzeumi szakfelügyelő, az addigi állapotokról tudok beszámolni. A hetvenes–nyolcvanas években a szakfelügyeleti munka eredményei miatt a főhatóság egyre jobban figyelt a természettudományos szakágra. Kezdeményezéseink, programjaink átütőbbek lettek, a hálózat jelentősen bővült, a szakemberek létszáma 45-50 főre emelkedett. A természettudományi muzeológia felzárkózott a művészeti és szellemtudományi szakág mellé.

MC: *Az Országos Múzeumi Tanács 1963-tól törvényben rögzítetten volt a minisztérium szakmai tanácsadó testülete: ennek elnökéül nevezték ki önt 1995-ben, ami elismerése volt a természettudományi muzeológiának.*

¶ És a szakmától is elismerés volt, hogy a szellemtudományos és művészeti muzeológusok közt természettudományosként két cikluson át vezethettem a tizenhét fős testületet. Ez is azt mutatta: a természettudományi muzeológiának jelentős szerepe lett a hazai muzeológia fejlődési folyamataiban a kilencvenes évek derekától. De nemcsak a honi szakmai berkekben, hanem külföldön is számoltak a természettudományos muzeológiával, ami nagyon sok személy érdeme.

MC: *Hány főigazgatóval működött együtt 1954 óta?*

¶ Boros István vett fel, őt Székessy Vilmos követte, aztán jött Kaszab Zoltán, majd Matskási István, akinek helyettese voltam tizenhárom évig. Most Szküllá és Karübdisz között Korsós Zoltán vezeti az intézményt. Ő is, mint bármely elődje, a múzeumban kezdte pályáját. Olyan szakterület a miénk, ahol a főigazgatói posztra előnyben van az pályázó, aki nálunk kezdte a pályáját.

MC: *A szakfelügyelőség mellett mennyi ideje maradt a kutatási témájára?*

¶ Inkább az intézmény vezetése vett el sok időmet. De tudtam folytatni kutatásaimat. Amikor kineveztek főigazgató-helyettesé, még a Nemzeti Múzeum épületében volt a gyűjteményünk és a munkaszobám. Főigazgatóm, Matskási István akkor azt mondta, ha akarok, menjek át a Baross utcai épületbe, ahol a főigazgatóság volt. Ma is ott van. Azt válaszoltam: „Pista, én nem mozdulok innen, itt vannak a vizsgálati anyagaim.” Délelőttönként intéztem a beosztásom szerinti munkámat, délutánonként kutattam. Általában este nyolcig maradtam bent. Volt, hogy a portás szólt fel telefonon: „Kecskeméti úr, haza kellene már indulnia, jönnek az éjjeliőrök.”

MC: *Amikor 2015-ben Pulszky Ferenc-díjat kapott, azt mondták az indoklásban: ön Pulszky Ferenc egyik méltó szellemi örököse.*

¶ Ez így minden bizonnyal túlzás, hiszen nem tettem nagy dolgokat. Csak végeztem legjobb erőm szerint a munkámat. Ma is a magam egyszerű életét élem. Nincs titkom: szorgalmasnak kell lenni, meglátni a szakmai problémákat, belemerülni ezekbe, s nyitottnak lenni minden újra. Megtisztelő, hogy még taníthatok az ELTE Bölcsészettudományi Karán. A muzeológiai alapképzés keretében Bevezetés a természettudományos muzeológiába címmel tartok előadást. Tizennégytizenhat hallgatóm van trimeszterenként. Sokat olvasok a témához, és minden évben korszerűsítem egypéldányos jegyzetemet. Azért nagyon jó érzés, hogy még szükség van rám – 89 évesen is.

KECSKEMÉTI TIBOR geológus, muzeológus, egyetemi docens 1930-ban született Abaújszántón. 1949-ben érettségizett a miskolci Fráter György Gimnáziumban. Az ELTE Természettudományi Karán szerzett kiegészítő diplomát 1953-ban. Ekkortól a Magyar Állami Földtani Intézet geológusa, majd '54-től a Magyar Természettudományi Múzeum muzeológusa, geológusa. 1986-tól nyugdíjba vonulásáig főigazgató-helyettes. Az eocén képződmények földtanával és őslénytanával foglalkozik. Szorosabban vett kutatási témája a nummuliteszek őslénytani, rétegtani, ősföldrajzi, öskörnyezeti és evolúciós vizsgálata. 1983-tól a földtudományok kandidátusa. Az MTA több bizottságának tagja, számos tudományos egyesület, társaság tagja, vezetője, szaklapok szerkesztőbizottsági tagja. Kivívandói közül a legjelentősebbek: Móra Ferenc-díj, Pulszky Ferenc-díj, Széchényi Ferenc-díj.

Dománszky Gabriella
Szilágyi Lenke felvétele